

Umeå universitet, 901 87 Umeå
Rektor

Dokumenttyp:
Regel
Datum: 2013-12-17
Dnr: 100-1986-13
Område: Organisation
Ansvarig enhet: Univ.ledningens kansli
Giltighetstid: Tillsvidare

Regel - Anlitande av externa uppdragstagare i undervisningen vid Umeå universitet

Inledning

Umeå universitetet är, liksom alla andra lärosäten, för sin verksamhet beroende av att tillfälliga undervisningsuppdrag utförs. Detta kan ske på i princip två olika sätt. Det ena sättet innebär att universitetet anlitar fysiska personer som, mot arvode, utför arbete. Det andra sättet innebär att universitetet drar nytta av andra juridiska personer genom att köpa tjänster av dessa.

Begrepp och definitioner

Fysisk person är en juridisk term för en person eller individ i egentlig mening, till skillnad från en Juridisk person - exempelvis Staten (där Umeå universitet ingår), landsting och kommuner, privata aktörer, t.ex. aktiebolag (även om de är ägda av stat, landsting eller kommuner), kommanditbolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar, ideella föreningar och stiftelser.

Enskilda firmor (och enkla bolag) utgör inte juridiska personer men likställs i detta sammanhang med juridiska personer med avseende på det handlande som skall tillämpas inom universitetet. Enskild firma som innehar F-skattsedel och som är registrerad för mervärdesskatt får således anlitas för tjänster inom universitetet på samma sätt som en juridisk person.

F-skattsedel - den som har F-skattsedel betalar själv sin preliminära skatt och sina egna arbetsgivaravgifter och sociala avgifter. Med F-skattsedeln följer ett F-skattebevis. Detta bevis utgör ett slags "körkort" för företagaren och skall kunna uppvisas för den som utbetalar en ersättning till vederbörande. Genom att kontrollera att giltig F-skattsedel finns, skaffar sig utbetalaren av ersättning säker kunskap om att innehavaren av F-skattsedeln själv har det fulla ansvaret för inbetalningen av skatter, arbetsgivaravgifter och sociala avgifter.

Myndighetsutövning mot enskild - befogenhet att fastställa en förmån, en rättighet eller en skyldighet för en enskild person.

Starkt verksamhetsinflytande - avser inte bara den som ingår i ett bolags dominerande ägarkrets utan också den som är ledamot av den juridiska personens styrelse, är verkställande direktör (motsv) eller dennes ställföreträdare liksom den som i chefsställning ansvarar för väsentlig funktion i företaget såsom forskning, utveckling, konstruktion, produktion, marknadsföring, ekonomi/finans eller personal.

Närstående till anställd - hit räknas i detta sammanhang den som är gift eller sambo eller partner med den anställde eller är syskon eller släkting i rätt uppstigande eller nedstigande led eller svåger/svägerska till den anställde eller på annat sätt står den anställde personligen särskilt nära, t.ex. s.k. särbo, sambos barn, syskons barn etc. Med barn likställs styvbarn, fosterbarn etc.

Huvudregel - nyttja universitetets personal.

Genomförandet av universitetets kärnverksamhet avseende utbildning och forskning samt viss administration skall normalt ske med nyttjande av vid universitetet anställd personal. Den som tas i anspråk för undervisning (inkl. examination) skall vara anställd vid universitetet i egenskap av fysisk person och på anställning som lärare enligt högskoleförordning och lokal anställningsordning. Även annan anställd vid universitetet än den som är lärare, exempelvis doktorand och amanuens, kan tas i anspråk för undervisning – men ej examination – inom ramen för sin anställning.

Allt arbete som en universitetsanställd utför åt universitetet sker inom ramen för universitetsanställningen. Ersättning utgår i form av lön eller övertidsersättning. Att ta ut ersättning för reguljärt arbete i form av konsultarvode till eget företag är inte tillåtet. När det gäller arbetstid hänvisas till gällande lokala arbetstidsavtal.

Finns undantag?

Undantagsvis kan det emellertid vara ändamålsenligt, effektivt och nödvändigt att komplettera universitetets befintliga kompetens genom att lägga en del undervisningsuppgifter till externa resurser i första hand fysiska personer, som anställs mot timarvode, och i undantagsfall juridiska personer.

Finns några begränsningar för anlitaandet av juridiska personer?

1. Juridisk person får aldrig tas i anspråk för "myndighetsutövning mot enskild", Detta innebär bl.a. att en juridisk person aldrig kan vara examinator eller användas för prövning av behörighet eller vid beslut om antagning av studenter eller ges ansvar för arbetsledning inom universitetet.
2. Vid Umeå universitet tillämpas också bestämmelsen att en juridisk person aldrig får anlitas som ledamot i styrelse eller nämnd etc, sakkunnig i anställnings- eller befodringsärenden eller som opponent vid disputationer.
3. Juridisk person (utan sådan personanknytning till universitetet som beskrivs nedan) får anlitas för arbetsuppgifter inom undervisning om verksamheten (kursen, momentet, etc.)

annars inte kan genomföras och detta, i det enskilda fallet, bedöms medföra olägenheter i form av t.ex. betydande kvalitetsförluster, anseendeskada etc. Överenskommelser om sådana insatser upprättas skriftligt och först sedan universitetsdirektören lämnat godkännande.

4. I övriga fall får juridisk person anlitas för verksamhet inom universitetet, t.ex. för egen personalutbildning, administrativ och teknisk service, genomförande av interna eller externa konferenser. Juridiska personer med personanknytning till universitetet får dock bara tas i anspråk i den utsträckning som framgår nedan.
5. För ianspråktagande av juridiska personer med personanknytning till universitetet gäller särskilda restriktioner:

A) Juridisk person, i vilken anställd vid universitetet har ett starkt verksamhetsinflytande, får inte anlitas för arbetsuppgifter som kan ingå i den anställdes anställning vid universitetet eller för arbetsuppgifter som kan ingå i verksamheten vid den institution där arbetstagaren är anställd. Detta innebär inte att uppgifterna i fråga nödvändigtvis ingår i den anställdes uppgifter eller institutionens verksamhet under ett givet år men att de skulle kunna åläggas vederbörande genom ett arbetsledningsbeslut av prefekten eller annan arbetsledare.

B) Juridisk person, i vilken anställd vid universitetet eller denne närstående har ett starkt verksamhetsinflytande, får inte anlitas för arbetsuppgifter inom undervisning. Beslut att anlita juridisk person, i vilken anställd eller närstående till anställd vid universitetet har ett starkt verksamhetsinflytande, för arbetsuppgifter som inte innebär undervisning fattas med utgångspunkt i vad som nedan anges.

Det är möjligt att, med undantag för undervisning, anlita en juridisk person som har anknytning till en anställd vid universitetet under följande förutsättningar

- a) Den juridiska personens verksamhetsområde har ingen anknytning till den anställdes huvudsakliga arbetsuppgifter inom universitetet (ex. en lärare i tekniskt ämne som utför översättningsarbete som bisyssla i eget eller närståendes företag).
- b) Den anställda har anmält sin bisyssla till sin prefekt (eller motsvarande), och arbetsgivaren har inte gjort den bedömningen att bisysslan är otillåten.

Vid gränsdragningsfrågor kontaktas personalenheten för samråd.

Upphandling

Att anlita en juridisk person för uppgifter inom universitetet innebär att universitetet företar en upphandling till skillnad från det förfarande som kännetecknar anställningen av en fysisk person. De regler som återfinns i universitetets upphandlingspolicy (med bilagor) skall därför tillämpas också i detta fall.

Direktupphandling eller inte?

Vid inköp av tjänst under en viss nivå (för närvarande 505 800 kronor) kan direktupphandling göras. Observera att Umeå universitet utgör en enda upphandlande myndighet. Summan beräknas på årsbasis för universitetets totala inköp av aktuell

tjänstekategori och inte utifrån den enskilda institutionens. För kontroll av det aktuella tröskelvärdet och vid tveksamheter i övrigt ska upphandlingsavdelning kontaktas.

Vid inköp av tjänst över aktuell direktupphandlingsnivå(gäller såväl enstaka köp som löpande avtal) skall ordinär upphandling göras. En upphandling ska alltid göras i samråd med upphandlingsavdelningen.

Vad säger arbetsrätten?

Om utomstående insatser behöver anlitas uppkommer frågan om hur detta kan ske med hänsyn till arbetsrätten. Medbestämmandelagens 38§ innehåller bestämmelser om förhandlingsskyldighet för arbetsgivaren, gentemot de lokala fackliga organisationerna, när denne avser att ingå avtal om anlitan av juridisk person. Förhandlingsskyldigheten begränsas av att den inte gäller för uppdrag av kortvarig eller tillfällig natur eller för uppdrag som kräver särskild sakkunskap. Inom arbetsrätten råder vidare en gränsdragning mellan arbetstagarförhållandet, som implicerar en anställning, och uppdragstagarförhållandet, som gäller för en juridisk person. Samma problematik gör sig gällande inom skatterätten som delvis kommenteras samtidigt nedan utifrån just denna utgångspunkt.

Anställd eller uppdragstagare?

Lagen om offentlig anställning och övriga föreskrifter om anställning inkl. de föreskrifter som finns i högskoleförordningen gäller för den som är anställd, dvs arbetstagare, men inte för den som är uppdragstagare, dvs självständig näringsidkare. Skattelagstiftningen är också olika för arbetstagare resp. för uppdragstagare, vilket får konsekvenser för universitetet i dess roll som arbetsgivare resp. uppdragsgivare. Inom arbetsrätten brukar ett antal faktorer anföras som omständigheter som avgör om den som åtagit sig att utföra en arbetsuppgift skall betraktas som anställd eller uppdragstagare. Inom skatterätten finns inte på motsvarande sätt några entydiga förarbeten - däremot har en mer eller mindre tydlig rättspraxis utvecklats som tar sin utgångspunkt i den arbetsrättsliga lagstiftningen men som givetvis också ser till syftena med skattelagstiftningen.

För arbetstagarförhållande talar kortfattat bl.a. följande:	För uppdragstagarförhållande talar kortfattat bl.a. följande:
1) Han/hon skall personligen utföra arbetet, vare sig detta är utsagt i åtagandet eller anses vara förutsatt	1) Han/hon är ej skyldig att personligen utföra arbetet, utan kan på eget ansvar överlåta utförandet på någon annan
2) Han/hon utför faktiskt själv arbetet	2) Han/hon låter faktiskt någon annan utföra arbetet
3) Han/hon ställer sig till förfogande för efter hand uppkommande uppgifter	3) Hans/hennes åtagande begränsar sig till en bestämd uppgift
4) Förhållandet mellan parterna är av mera varaktig natur	4) Förhållandet mellan parterna är av mera tillfällig natur
5) Han/hon är (oavsett orsak) förhindrad att	5) Varken avtalet eller arbetet hindrar

samtidigt utföra liknande arbete för någon annan	honom/henne från att samtidigt utföra liknande arbete för någon annan
6) Han/hon är underkastad bestämda direktiv och/eller kontroll avseende arbetets utförande samt arbetstid och arbetsplats	6) Han/hon bestämmer (förutom arbetets natur) själv sättet för arbetets utförande samt arbetstid och arbetsplats
7) Han/hon använder utrustning, redskap och material som tillhandahålls av motparten	7) Han/hon tillhandahåller själv utrustning, redskap och material
8) Han/hon får ersättning för sina utlägg i samband med arbetet, t.ex. för resor	8) Han/hon står själv för utgifterna vid arbetets utförande
9) Ersättningen för arbetsprestationen utgår (åtminstone delvis) i form av garanterad lön	9) Ersättningen för arbetsprestationen är helt beroende av verksamhetens ekonomiska resultat
10) Han/hon är i ekonomiskt och socialt hänseende jämställd med en arbetstagare	10) Han/hon är i ekonomiskt och socialt hänseende jämställd med en företagare inom verksamhetsgrenen
	11) Han/hon har tillstånd eller auktorisation för sin verksamhet eller har en egen firma registrerad för densamma

Vad som faller avgörandet är en sammanvägning av samtliga kriterier. I vissa fall kan dock ett enskilt kriterium väga tungt.

Kriterierna är samtidigt tvingande i den meningen att det inte är möjligt för universitetet att – genom att sluta avtal med någon att han/hon skall vara eller betraktas som konsult, entreprenör, etc. – åstadkomma att den som enligt ovannämnda arbetsrättsliga resp. skatterättsliga kriterier är arbetstagare i stället blir uppdragstagare eller vice versa.

Under alla förhållanden är det utomordentligt viktigt att vid anlitan av externa personer mycket tydligt och i förväg klargöra på vilka premisser vederbörande anlitas.

Moms eller inte?

Vid anlitan av juridisk person är det viktigt att ta reda på om uppdraget kan utgöra en momsfri sk, utbildningstjänst. Anvisningar finns i EA-handboken avsnitt 6.3.2, under rubriken, ”Tjänster”.

Övrigt att tänka på?

För fysisk person sker ersättning för fullgjort uppdrag i form av arvode som beskattas och för vilket universitetet betalar sociala avgifter.

Juridisk person ersätts i enlighet med upprättat avtal, via fakturering. De kostnader som ligger till grund för fakturabeloppet skall specificeras, i enlighet med den överenskommelse som skrivs, - som t ex. löne-, logi- och resekostnader.

Kostnader för anlitan­de av juridiska personer i undervisningen skall redovisas i Baskonto:5737

Är dispens från reglerna möjlig?

Nej, men universitetsdirektören kan, vid frekvent anlitan­de av juridiska personer, för en enskild institution, besluta om en förenklad modell för tillståndsgivning.

Råd och hjälp?

För råd och upplysningar om tillämpningen av ovannämnda regler kan handläggare vid personalenheten, ekonomienheten, upphandlingsavdelningen eller universitetsjurist kontaktas.

Obs att anhållan om anlitan­de av juridisk person i undervisning kan avse mer än en juridisk person och ett tillfälle samt att den alltid skall underställas universitetsdirektören för beslut. Anhållan skall innehålla följande uppgifter, som även bör ingå som klausuler i avtalet med den juridiska personen: